

GUSTAF BJÖRLIN

ELSA

Gustaf Björlin

Elsa

«Public Domain»

Björlin G.

Elsa / G. Björlin — «Public Domain»,

Содержание

I	5
II	8
III	10
IV	14
V	17
VI	21
VII	25
VIII	27
Конец ознакомительного фрагмента.	29

Gustaf Björlin

Elsa

I

När man för två hundra år sedan lemnade Stockholm inom broarna, för att gå öfver till södra malmen, möttes man först af en hundra fot bred, forsande ström, den så kallade södra qvarnströmmen. På venster hand hade man stadens qvarnhus, grå och oansenliga, der borgerskapet kunde få mala sin säd, "om de det ville"; till höger sluttade stranden sakta ned mot vattnet. Här var vattningsstället för åkarne på Kornhamnstorg. En smal träbro med låga räcken ledde öfver till motsatta stranden. Här gick vägen mellan ruskiga mångelskestånd, fiskblötarebodas och slagtarhus, "der syltan bereddes" och der "gröna kryddor" kunde få köpas. Hundra steg från bron skars vägen af på nytt genom Södersluss, en smal vattengraf, der fartyg varpades igenom från Saltsjön åt Mälaren eller tvärtom. En likadan bro som den öfver qvarnströmmen, men gjord att vinda upp, förde öfver till motsatta stranden, der vägen fortsatte uppför sluttningen mot Söderport.

Söderport var en låg, fyrkantig byggnad af sten med tegeltak. Genom en täckt gång var porthalvet förenadt med det strax till venster derom liggande Södertorn, eller, såsom det äfven kallades, "södra rundeln". Dess fasta murar voro rundt om försedda med skottgluggar och uppburo en åttkantig öfverbyggnad med hög spira. Ännu längre till baka i tiden hade Södertorn varit en viktig länk i stadens försvar, såsom varande det yttersta utanverket mot söder, men nu var det mycket förfallet och tjänade blott till uppehållsort för den del af stadsvakten, som skulle uppbära accisen af landtfolket, när det ville färdas med sina alster genom porten. De murar, hvilka på sidorna gingo ned till stranden, voro äfven delvis nedrasade, och hade ej den djupa skansgrafven legat der bakom, skulle nog mer än en vandrare gått vakt förbi.

Öfver skansgrafven ledde en hög vindbro till den öppna, sluttande plan, som nu kallas Södermalmstorg, och vid hvars södra sida låg det nyss färdigbygda stadshuset, en byggnad, som, om än icke fullt så prydlig, som Dahlbergs Svecia gifver vid handen, likväl var nog ståtlig för att tillskynda borgerskapet kunglig tillåtelse att få urtappa ytterligare några åmar spanskt vin i stadskällaren. —

Det var en kall decemberqväll år 1674. I vester vordo de röda töcknen allt tätare. Dagen flydde och skuggorna föllo djupare. På Söderbro, der nyss en flock accis vägrande bönder varit i färd med druckne stadsknektar, och derifrån vida omkring hörts skrån och svordomar, syntes en och annan fotgängare brådslande ila förbi. Uppe på backen vid Söderport var bommen nedfäld, och knektarne, som höllo vakten der, hade samlat sig under muntert glam kring en väldig stockeld, på hvilken en kopparkittel svängde af och an i röken.

En kortväxt man, med bredskyggig filthatt på hufvudet och klädd i vid pelsbrämrad kappa, hade en stund åsett deras upptåg. Han tycktes vänta någon från staden. Men en god trefjerdedels timme gick till ände och hans min vardt all missnöjdare. Han lät sina blickar noga öfverfara det vida snöfältet nedanför, ända bort emot Kornhamn, och då den väntade icke heller syntes från detta håll, svepte han kappan tätare kring lifvet och aflägsnade sig ned för strandsluttningen, längs den gamla muren. Det var strängt förbjudet att taga denna genväg, och tidigare på qvällen skulle det inte dröjt länge, innan han haft lyfta bardisaner i hälarne efter sig. Men det aftagande ljuset hade minskat nitet hos väktarne. De nöjde sig med att tillropa honom några mustiga varningar, och då detta icke hjälpte, utan han fortsatte sin väg utåt isen, började de, utan att göra sig vidare omak, på nytt sitt glam kring den kokande kitteln.

Det som nästa gång tog deras uppmärksamhet i anspråk var en qvinna, som kom springande uppför backen. Hon rusade rakt mot bommen, utan att låta hejda sig af postknektens tillrop. Här

lutade hon sig flämtande mot räcket. Hennes kinder blossade. Svart rikt hår böljade i vild oordning kring den i nacken nedhängande taftshufvan.

– Låt mig gå i fred! – utbrast hon, när knektarne sprungo fram och ville föra henne till elden. – Tron I väl att jag gjort något?

Hennes bruna ögon glänste. Det låg i dem både djerfhet och tillförsigt, och de småmysande skäggiga knektarne, städse redo att lemna Silenus för att dyrka Venus, sågo helt förbluffade på hvarandra.

– Hvart vill du då, dufvan min? – frågade en af dem, hvilken att döma af den urblekta fjäderbusken i hatten var deras anförare. Han stälde sig bredbent framför henne och smackade belåtet röken ur sin långa holländska pipa. – Så visst jag heter Petter Menlös lär sådan nattfogel som du icke flyga hem till eget bo.

– Och så visst jag heter Elsa Larsdotter – svarade hon – lär I veta lika godt som jag, hvart jag flyger, mäster Tistel.

– Skam få mig bussar, om jag inte tror, att det är vackra Elsa, som de gjort så förnäm och grann med skinn på hufvan kan tänka. Nå vi äro ju riktigt någrannar, jäntan min, för stugan syns ju derborta mot skyn.

Hon såg honom käckt i ögonen och tillbakavisade temligen hårdhänt hans ömhetsprof.

– Kanske I vill inbilla mig – sade hon skrattande, under det att hon strök håret tillbaka under hufvan, – att I icke sett mig förr för allt det öl I druckit ur der uppe hos far? Men släpp mig fram nu, skall I ha mång tack mäster Tistel. Välkommen se'n när vi fått julbrygget färdigt!

Hon nickade fryntligt åt honom och ville fortsätta sin väg. Men mäster Tistel var mindre böjd därför. Hasta med mak, gör god sak, tänkte han alltid. Hon låg icke i sjön, der hon nu var. Dessutom var qvällsvarden snart färdig, och sedan bussarne fått sin grynvälling, skulle han följa henne ända fram till förstugudörren.

Medan de gnabbades härom, kommo tvenne kavaljerer uppför backen. Den ene var reslig till växten och bar gardets fälttecken, den andre, något mindre, höll sig några steg efter och tycktes vara den förres tjenare. När de hunnit fram till elden, gick den förstnämnde rakt mot Elsa och aftog artigt sin hatt, i det han sade:

– Diable! Vi äro ju riktigt uttröttade af denna jagten. Hvarför fly så snabbt, när man sårat så många hjertan.

– Låt mig gå med fred, Ers nåd – I hör att jag inte vill följa Er.

– Hon är hederlig mans barn Ers nåd – inföll mäster Tistel ödmjukt – och är icke hållen till dåliga lekar.

– Hvad nu krabat! återtog kavaljeren, häftigt afbrytande honom – har röken slagit dig i synen, gamle gråskägg, efter du inte kan känna igen hvem jag är... Hör på bussar! – han vände sig om till de förvånade knektarne, som slutit en krets omkring dem – har ingen af er lust att värfva dessa karoliner till sin pung?

Han svängde en grön sidenbörs af och an i luften. Det var mången slumrande njutning, som låg deri, värd att eftersträfvä. Sorlet, som följde på hans ord, gaf ock tillkänna deras beredvillighet, och det torde blifvit ganska svårt för mäster Tistel att upprätthålla sin myndighet, om icke föremålet för det utsatta priset befriat honom från denna farlighet.

Medan allas ögon riktades mot de klingande guldstyckena, tog hon ett djerft hopp upp på den låga muren, och innan någon kommit att tänka på att hålla henne kvar, hade hon redan halkat utför den nedfallna grafbranten, der mjuka drifvor mildrade fallets våldsamt. När knektarne kommo fram till kanten och lyste med rykande eldbränder ned i djupet, var hon redan ett godt stycke ute på isen. Snön hindrade likväl hennes flykt, och hon hade icke uppnått stranden, då hon hörde sina förföljare hack i häl efter sig. Snön var här djupare. Krafterna började svika henne, och hon såg framför sig den branta strandslutningen.

– Du ser vackra tärna, att du fåfängt söker undslippa mig – ropade kavaljeren, när han upphann henne – der ute komma män, som på min vink skola föra dig hvart jag vill.

Hon svarade ingenting, men blicken gaf tillkänna, att om än motståndet vore gagnlöst, var det icke uppgifvet.

– Jag brinner af kärlek till dig – fortfor han. – Följ mig, och paradiset har icke burit skönare frukter än dem, som du skall få plocka.

– Jag har ingenting begärt af Ers nåd, – svarade hon och stötte honom tillbaka!

– Diable, så skall du ändock följa mig.

Han fattade henne om lifvet och sökte släpa henne med sig. Men för honom allena var bördan för tung.

Ute på isen hördes emellertid stadsknektarnes skråll allt närmare. Han ropade åt dem att skynda sig. Då kände han i detsamma en kraftig hand läggas på sin skuldra, och när han förvånad vände sig om, stod mannen i den bredskyggiga hatten framför honom.

– Släpp flickan monsieur! – sade denne häftigt. – Hon är icke för någon gardesbuss.

Kavaljeren log. Det var tydligen icke första gången han mött denne man såsom sin rival under nattliga kärleksfärder.

– Sådan dygdeprest ni blifvit min grefve – sade han gäckande – eller kanhända äfven ni vill skjuta på mitt villebråd?

– Monsieur!

– Kan hända min plit kan få lära Er en bättre lek?

– Allons!

I ett nu lågo deras kappor på snön. Värjorna blänkte i månskenet, och de stälde sig skyndsamt en garde mot hvarandra. Att döma af den ifver, hvarmed stötarne vexplades, var det icke blott ett stundens hugskott, som satte klingorna i rörelse.

Elsa hade emellertid icke förr känt sig fri från sin förföljares omfamning, än hon skyndade derifrån. Aldrig hade hon fortare klättrat uppför den branta stranden. Först när hon stod öfverst på berget, ett kort stenkast från sitt hem, såg hon sig tillbaks. Der nere på det glittrande snöfältet såg hon mörka skepnader röra sig åter och fram under häftig ordvexling. Hon tyckte sig äfven urskilja sin räddares gestalt, der han stod ensam, anfallen från alla sidor. Hvem kunde han vara, som så ädelmodigt tagit en fattig flickas försvar. Han hade sett så fin och förnäm ut. Hans stämma hade klingat så underbart, på en gång mild och befallande. Så hade ingen förnäm man tilltalat henne förr. Hon nästan ångrade, att hon visat sig så rädd och icke hellre stannat kvar.

II

Inne i stugan flammade elden muntert på den breda spiselhällen. Elsas far, Lars Mickelsson, eller som han i dagligt tal kallades Lars Skeppare, satt på en pall vid elden, sysselsatt med att spänta torrvedsstickor. Hans gråa, yfviga hakskägg tydde på en ålder snarare öfver än under sextio år. Lång tid hade ock förflutit, och många resor hade han färdats öfver Östersjön, innan han kunnat köpa egen stuga. Men trägen och sparsam hade han varit i sin ungdom och mannaålder och var därför nu en burgen man. Om man fick tro hvad grannarne sade, afundsjukan är likväl skarpsynt, hade han samlat nog med blanka karoliner på kistbotten för att, om så tarfvades, köpa ännu en stuga till på berget.

Hans sträfva, väderbitna anlete uttryckte godmodighet och tillförsigt, der han satt och sorgfälligt ordnade stickorna i olika stora knippen. I smått, sade grannarne, kunde ingen vara noggrannare än Lars Skeppare, i det stora deremot kunde det dock hända, att icke allt gick efter hans vilja.

Dörren öppnades och en häftig väderil kom elden att slå högt upp i rökfånget. Det var en äldre, grofväxt qvinna med kraftiga anletsdrag, som steg in öfver tröskeln.

– Är det du, mor, som är ute igen och drar in blåsten? – frågade han och höll upp handen mot eldskenet.

– Ingen af grannarne ha' sett henne se'n aftonringningen – svarade hon i missnöjd ton. – Gud vet hvar hon i dag kan hålla hus!

– Så får du väl trösta dig, mor. Hon har väl icke längre hem än bort. Elsa är nu gamla jäntan och går nog flott för klippor och skär.

Mor Greta tyckte emellertid icke alldeles detsamma. Det fans många värfvare i staden och förnäma kavaljerer äfven, som icke hade ondt af sitt samvete sedan det blifvit mörkt. Men hon var van att lägga band på sin oro. Utan tålmod och undergifvenhet hade hon icke kunnat draga sin lott fram genom lifvet.

Men det puttrade och kokade i den stora kopparkitteln öfver elden. Hon skakade betänksamt på hufvudet, hvilket kunde betyda: kommer dag, kommer äfven råd, och började derefter med en qvistig gren röra om innehållet i kitteln, då och då ökande detsamma med några näfvar mjöl ur en blåmålad låda, som stod bredvid henne på spiselhällen.

Länge dröjde det dock icke förr än hennes tankar återvände till dottern. Hvar kunde Elsa vara så sent, tänkte hon. Ung och vacker, som hon var – i hennes sinne var hon nu den vackraste i staden – kunde hon lätt råka ut för frestelse. – Hon var dock värd ett bättre öde än att i alla sina dar sitta under fattigmans tak.

Detta tillägg, som yttrades högt, kom gubben att häftigt brumma till.

– Så du talar, Greta! – sade han och såg upp från sitt arbete. – Är det icke tillräckligt godt att i dessa onda tider ha tak öfver hufvudet och icke behöfva svälta ihjäl?

– Alltid vränger du mina ord, – svarade hon snäsigt. – Nog har mången förnäm karl sett sig kär i fulare tös än Elsa.

– Låt dem då ta henne till sig och mata henne med russin och pepparnötter, – sade han, – så får du se, om hon blir lyckligare för det. Mins du flickan, som syster din skulle fostra upp åt den förnäma grefvinnan. Gick det inte långa veckolängder, innan hon fick en plåt en gång för besväret. Nej mor, en ann' kan vara så god som en ann', och en narr är, Gud straffe mig, den, som löper efter de förnämas fåfänglighet.

– Elsa är en god och snäll flicka, Lars, fast glitter och fagert tal lyser för henne, men så är ungt folks sed. Icke har jag annars märkt någon olat hos henne. Och inte duger det för hvem som helst att snacka med henne om kärlek, det såg både Gudmund Spetsmakare och halte Sven hos salig prosten.

– God och snäll tycker du hon var, kan tänka, när hon band ett eldkol i svansen på mor Lenas svarta katt? Men jag säger dig, att kommer hon hem en gång till, när det är nedmörkt, skall jag lära henne hvar daggen faller, så stor jänta hon är, ja, om hon än vore aldrig så hård – för djefvulen i våld!

– Jesus, Lars, så du svär! – utropade mor Greta förskräckt. – Tänk på, att det är stora böndagsafton i afton.

– Nå än se'n, qvinna. Jag är väl ingen prest.

– Hon kommer nog snart – svarade Greta lugnande – kanske råkade hon någon af flickorna från vakstugan. De löpa der hos Klockar-Jonas både bittida och sent.

– Svarta Malin och Fingerlisa! I vakstugan hålla de bön och sjunga psalmer, kan tänka, för att hålla satan och hans trolldom från stad och land, och presterna prata en hel hop galenskap, men den elake skrattar åt dem allihop, ty han har redan makten i deras hjertan.

– Styr din tunga, karl! – sade Greta allvarligt. – Den elake kan vara här fortare än du tror. Mins du ej hvad som hände bryggaren Seipel, när han svor på sista böndagsafton?.. Bet han icke tungan tvärt af?

– Hände det dig, mor, komme nog döden tvärt.

Hon såg på honom utan att svara. Men i blicken låg något, som kom honom att icke fortsätta sitt skämt. Han böjde sig ned och lade nya stickor till de andra i bundtarne.

– Gud bättre dig, Lars! – sade hon efter att en stund ha sett på honom.

Det dröjde länge, innan någon af dem nästa gång bröt tystnaden. Väderilarne foro tjutande genom skorstenen och yrde upp askan högt i spiseln.

– Elsa är icke hård, som du säger, – sade slutligen mor Greta, i det hon lyfte kitteln af elden. – Här om dagen gret hon ju och lipade fasligt, när katten der – hon pekade på en stor gråhvit katt, som malde i spiseln – gjorde sig illa. Hon fick riktiga anfäktelser deraf, och är hon än kavat vid dagsljus, är hon rädd i mörkret som ett barn.

– Töväder biter aldrig på mig, mor, – sade Lars buttert. – Jag är för gammal, så mycket du vet, för att inte begripa, att qvinnan skrattar, när hon kan och gråter när hon vill.

Det bultade nu på dörren, och ändtligen inträdde den länge väntade. Hon hade varit nere i staden hos åldermannen Grijs, sade hon. Der hade varit mycket stök och det hade dröjt, innan hon hade fått sitt ärende uträttadt. Garnet skulle dock komma, bad åldermannen helsa, så snart fartyget gått upp på strömmen. När hon gick derifrån, hade hon på jerntorget mött en ung, artig kavaljer, som bedt henne följa med sig hem och spisa qvällsvard, och då hon icke svarat på hans fråga, hade han sökt tvinga henne att följa sig. Hon hade emellertid slitit sig lös och sprungit ned till vakten samt derifrån öfver isen.

Det var en mycket underlig historia, tyckte mor Greta. Men efter som det var stora böndagsaftonen, fick udda vara jemnt den gången. Mor Greta tyckte emellertid, att det gjorde Elsa godt att en gång få se, hvart de förnåme kavaljererne ville med all sin artighet. Nästa gång skulle hon dock akta sig att komma hem, sedan det ringt till aftonsången i Maria.

Lars ville äfven tillägga några varnande ord. Men nu stod icke Elsa längre svarslös. Med en knyck på nacken förklarade hon, att det var så likt far att gnata och gnälla på allt hvad hon gjorde, och det var därför icke underligt, om hon icke ville stanna inne ensam med honom så lång qvällen var.

Så slutade den dagen.

III

*“Sopa, raka, smörjehorn
Sänder jag dig till resedon.”*

I vårdagjemningens däfna skymning tyckte man sig förr i tiden se något besynnerligt dallra i luften kring högt liggande föremål. För en liflig inbillning aftecknade sig mot de bleka, oroliga skyarne i norr underliga flockar af djur och menniskor, hvilka på qvastkäppar, ungsrakor och allehanda likadana primitiva fortskaffningsmedel voro på färd till Blåkulla, “den ledes” ohyggliga boning. De sågos tydligast, när de drogo förbi det spetsiga kyrktornet ned i dalen eller lägrade sig på dess tak såsom en flock kajor för att skafva malmen af klockorna. Stora kors ritades på dörrarna till ladugården, på det att icke dessa säregna färdemän skulle bortföra gårdens ungboskap, tjärtunnor påtändes, eggjern sattes i gödselhögen och gamla muskedunder afskötos, allt för att bortskrämma “trollpacket”.

Samhället bäfvade för den grufliga trolldomssynden, hvilken kom plötsligt likt en smittosam sjukdom öfver folk, så mycket förfärligare än äfven den svartaste pest, som han sträckte sina verkningar långt utöfver det timliga lifvets gräns. Verldsliga och andliga myndigheter uppbjödo all kraft, för att hejda satans raseri. Särskilda domstolar inrättades och vakstugor höllos på flere ställen inom landet, der presterne, under bön och psalmsjungning sökte afvärja “hans” illistiga anslag och “grufveliga raseri”.

En sådan vakstuga hölls hvarje afton hos klockaren i Katrina, mästare Jonas Lång, hvilken därför fått uppbära många loford af stadens presterskap. Stugan var stor och rymlig samt egnade sig väl för ändamålet. Hon var uttröjd så när som på några bänkar längs väggarne, hvilka upptogos af barn och qvinnor. Högst få män voro tillstädes, och de som voro der, utgjordes nästan uteslutande af fäder till de barn, som anfäktades.

Det var i skymningen, men magister Bengt, hvilken skulle hålla bönen, var ännu icke kommen. Han hade flera sådana vakstugor och brukade äfven på vägen mellan dem besöka sådana hushåll, som lidit mest af den svåra hemsökelsen. Under tiden berättade de närvarande hvad de fått veta om trollpackets tilltag. Det var i synnerhet en äldre qvinna, med liten hopkrympt växt och skrynkligt anlete, som dervid i synnerhet förde ordet. Hon beskref i lifliga färger, hur Blåkulla var inredt, både ut- och invändigt. Hur “han” kom som en förnäm kavaljer och frågade, om de ville gå på gästabud, äfvensom hvad “han” tog sig för “när han spelade med svansen under bordet” o. s. v., allt till mycken uppbyggelse för barnen. Vid det entoniga ljudet af hennes stämma retades deras inbillning. Den ena rodnaden efter den andra uppsteg på deras kinder, medan de i häpen förvirring stirrade mot den berättandes fula, motbjudande anletsdrag.

Plötsligt reste sig en af de äldre flickorna, med vackra anletsdrag och ståtlig växt, från sin plats och ropade häftigt åt klockaren:

– Se dit, fader Jonas, se hur hon sticker in nålen efter svarte Gudmunds Brita!

Det nämnda barnet, en flicka af omkring sex års ålder, for förskräckt upp från bänken, och de andra stirrade i andlös spänning mot den utpekade fläcken på väggen.

– Du såg nog miste Lisa – sade klockaren, sedan han andäktigt läst sitt fader vår två gånger. – Hit vågar nog ingen sig, så länge vi hafva vår hederlige magister Bengt att stöda oss till.

– Nej far, nej far – återtog flickan – Nu ser jag henne åter, om I bara hade en yxa ville jag dräpa henne.

Barnen började nu också att se något märkligt röra sig i fogningen mellan stockarne, och i deras uppjagade inbillning vardt det snart ett stort hufvud, som försökte sticka sig in. De skreko därför och

greto öfverljudd. Några kastade sig ned och läste böner och psalmer, andra fattade i klockarns kläder och bönföllo om att han ej skulle lemna dem.

Flickan, som först fått syn på trollpackan, hade emellertid fattat en stor yxa och rusat mot det ställe der hon sade sig hafva sett trollnålen. Här började hon nu af alla krafter att hugga i de murkna stockarne.

– Sågen I om jag träffade? – frågade hon och lät sin arm utmattad sjunka till sidan.

– Nej, nej, inte ännu! – skreko barnen på en gång. – Hon drog nålen tillbaka strax du kom.

En stund förflöt under tystnad.

– Nu kryper hon fram igen! – ropade en liten gosse och smög sig förskräckt bakom bänken.

– Ja, ja der är hon! – ropade flere af barnen.

Lisa, eller som hon vanligen kallades Fingerlisa, för sina vackra händers skull, skyndade att på nytt göra bruk af yxan, och ändtligen började barnen att skrika högt af glädje.

– Der fick hon! Der ligger hon och låter! – ropade de om hvarandra. Och verkligen låg det någonting svart under bänken, som rörde sig oroligt åter och fram. Klockaren läste sina böner och fick ändtligen mod att närmare undersöka föremålet för deras förskräckelse. Men det var endast en knippa dref, sådan som öfverallt stack fram mellan stockarne. Det var sannolikt, att trollpackan förvandlat sig på detta sätt, när hon fann dem påpasslige och gudfruktige. Barnen hade nämligen tydligen sett, att Fingerlisa råkat hufvudet på henne, och på yxan upptäcktes äfvenledes verkliga människohår.

Medan de grufvade sig häröfver, öppnades dörren och Elsa steg in.

– God afton! – helsade hon glad – är någon här som vill följa med på gästabud?

De närvarande sågo förskräckta på hvarandra utan att svara.

– Hvad I se'n högtidliga ut! – fortfor hon. – Henrik Spormakare har gille i qväll, och der kommer att gå muntert till, med öl och spelmän. Kom du Lisa, träffar du Petter Linväfvere – tillade hon skrattande och tog henne under armen – samt många andra raske gossar för resten.

– Nej tack, Elsa. Det är icke rätt att dansa nu; magister Bengt säger, att det är vår lättfärdighet, som är största orsaken till den elakes raseri.

– Lättfärdig kan han vara sjelf. Men inte tänkte du på synd, när du ville narra till dig gröna sidenkoftan af mig härom dagen.

Fingerlisa rodnade öfver denna beskyllning.

– Hvem har sagt, att jag ville narra dig? – frågade hon och fäste en ursinnig blick på Elsa.

– Känd sak är så god som vittnad – fortfor Elsa kitsligt – men du ska' ej vara så afundsjuk på mig Lisa, ty du får nog hvilken förnäm kavaljer du vill.

– Och du är ett elakt frö – inföll nu klockaren och grep Elsa i armen – aldrig gör du annat än retas och stiftar ofred. Vore bättre af dig att gå ordentligt på våra bönestunder, än att löpa trakten öfver på gillan och fläng.

– Jag tigger ingen om lof att gå hvart jag vill – svarade Elsa stolt och slet sig lös.

– Akta dig barn – återtog klockaren varnande – högmod går förfall.

– Ja, är någon högfärdig, så är vackra Elsa det – inföll nu Fingerlisa. – Härom dagen svor hon på, ska' I veta, att hon ej ville gå i brudstol annat än med en förnäm adelsman... Derför, kunnen I förstå, vill hon vara olika oss alla andra!

– Nu ljuger du Lisa – sade Elsa uppbrusande, under det de kringstående började skratta.

– Ljuger jag, min tös?.. Nej du, skeppar Lars stuga ligger för långt ifrån mig, för att jag skulle kunna den konsten. Men, seså, trösta dig vackra Elsa, nog får du bröllop utan barnsöl.

Barnen började nu att skratta med full hals.

– Alltid skall jag träffa dig, du otäcka, – sade Elsa med ett flammande ögonkast. Med tårfyllda ögon och blossande kinder skyndade hon mot dörren. På tröskeln vände hon sig häftigt om: – Akta dig – ropade hon ursinnig – akta dig, när vi råkas ensamma.

När hon vände sig om, var hon nära att knuffa omkull den lärde magister Bengt, som med handboken under armen, långsamt och högtidligt kom för att predika mot den lede och hans onda anslag mot församlingen.

En stund derefter hördes klockaren med entonig, snörflande stämma upptaga en af de brukliga psalmerna mot trolldom. Magister Bengt höll derefter ett mycket uppbyggligt tal om satans välde, samt bad dervid den Högste skydda alla renhjärtade mot "hans" svåra pina och trollpackornas hiskliga oväsen. Sedan ännu en psalm sjungits, gick magister Bengt åter sin väg, och de ifrigaste gjorde sig i ordning att vaka öfver de barn, som sade sig varda förda nattetid till Blåkulla. För att förkorta tiden, började de äldre kvinnorna å nyo att berätta historier om troll och spöken. En berättelse, som slog mycket an, handlade om en ung piga, som vardt gift med en prins. Och dervid gick underligt till. De närvarande lyssnade med särdeles andakt till de underfulla beskrifningarna på jättar och tomtar, som voro henne till hjälp. Och när berättelsen var slut, gaf den anledning till mycket tal, förnämligast om den vackre prinsen, som pigan gick ut för att råka i världen.

– Men hur kunde hon veta hvar han fans och hur han såg ut? – sporde en af de mindre flickorna nyfiket.

– Åh, det var inte så underligt – svarade gumman, som förde ordet, med hemlighetsfull min. – Hon hade, förstås, förut gått i årsgång.

– Gått i årsgång, hvad menen I dermed, mor Karin? – frågade Fingerlisa förvånad, – det har jag icke hört.

– Kors, veten I icke det, vackra Lisa. Jo på julaftonen, innan det blir dager, går man till skogs, säger man. Men man får hvarken tala ett ord eller, se sig till baka, ej heller se på någon eld, eller äta, eller dricka eller höra tuppen gala. När man så, när solen gått i skog, går på kyrkvägar, ser man så många likfärder, som skola komma under året, och på åker och äng ser man hur årsväxten blir, äfven ser man om eldsvådor skola tima, och hvilka som skola rida med brudfölje under året.

– Ha'n I sjelf gått i årsgång mor? – frågade Fingerlisa, ännu mera nyfiken.

– Icke jag, men nog vet jag den som gjort det, och det har slagit in hvartenda grand, ska' jag säga.

– Annars kan man ock erfara mycket, – inföll klockaren och strök sig om haksägget, – om man, när månen är i första nyet, tar fram psalmboken, och medan man oafvändt ser på honom, slår upp tre ställen. De psalmer, man då får upp, visa hvad man kommer att möta under året.

– Så lär man ock kunna lägga tyg på logen, – sade Fingerlisa lågmäldt.

– Den synden skall du akta dig för, barn, – sade klockaren, tystande henne.

– Så I talen, fader Jonas! Hvad är väl det för synd deri? När halmen är uttröskad, tar man – hon sänkte rösten till en hviskning – af sig lentyget på qvällen och lägger det på halmen i logen. Om man då ser efter nästa morgon och finner ärmarne hopvikna öfver bröstet, betyder det, att man dör under året, men är blott en ärm uppviken, blir man gift med den man vill ha... och är det uppviket nedtill blir man vigd utan prest... ha!.. ha!.. Kan tänka, vackra Elsa hade det viket ända upp till linningen.

Ett fnissande och småpratande uppstod nu, som tycktes aldrig vilja taga slut.

En ung man med ljust hår och öppet, ärligt ansigte hade inträddt, under det hon talade. Han hade sett sig omkring, liksom han skulle sökt någon. När Fingerlisa slutade, gick han fram till henne.

– Du borde blygas, Lisa – sade han, då det vardt något tystare – att utskämma en så hederlig kvinna. Men du har alltid varit hennes afundsman.

– Hör på, Anders Barberare! – ropade Fingerlisa, alltjemt skrattande. – Han tror väl ej, att I redan äro fästefolk, han och vackra Elsa. Men rosa inte fisken, innan den står på disken.

– Han tror mer än du, – svarade Anders, rodnande – han tror, att du har en sned tunga, Lisa. Men låter du henne löpa för fort, fins nog den som kan stäfja dig. Du har nog icke allt rent för egen port.

Han aflägsnade sig härpå, efter att hafva frågat klockaren, om han visste hvarthän Elsa gått, men tills solen gjorde molnen ljusa öfver Djurgårdslandet, fortfor man i Jonas Klockares stuga att berätta sagor om troll och spöken.

Anders Barberare – barberare var den tiden det samma som fältskär – hade känt Elsa i många år. När hans föräldrar lefde, hade de varit Lars skeppares närmaste grannar. Men det var egentligen först på sista tiden, som han kommit att se närmare på henne, ty han var nu snart utlärd i sitt yrke, kunde börja tänka på att vara sin egen mästare, och ville då gerna hafva en hustru med.

Hvarken mor Greta eller Lars, visste han, hade något emot om denna blefve Elsa. Mor Greta hade till och med sagt honom, att han snart borde sjunga ut med hvad han hade på hjertat. – Flickan – hade hon sagt – följde ju honom med ögonen, hvart han gick, som hade hon velat äta upp honom lefvande.

Han hade äfven tyckt sig märka någonting ditåt hos Elsa. Men hennes ögon voro icke att lita på, sade grannarne och klandrade henne mycket, därför att hon ej velat gifva sitt ja åt Gudmund Åkesson, som var en så hederlig karl och hade flere stora gårdar på malmen. Men Gudmund var dock både ondsint och ful, och halte Sven hos prosten, som friat efter honom, var icke mycket bättre. Så egenkär var han, att nog borde han få henne lättare än dem, tänkte Anders, och för hvarje dag som gick började hän mer och mer tycka, att Elsa passade till hustru åt honom. Hade han råkat henne denna qväll, skulle han bestämdt tagit mod till sig och sagt henne det.

IV

Det var en varm dag. Derfor hade Elsa flyttat ut väfstolen på gräsbacken utanför stugan, der det var skugga under det höga päronträdet. Här fick spolen löpa raskt undan mellan väfslagen, under det hon ömsom hvisslade, ömsom sjöng.

Solen hade gått ned bakom grannens tak. Det var kallt, att sitta längre ute utan tröja i blåsten. Hon böjde sig därför ned för att upptaga den, då hon såg hönsen komma kacklande och pipande med uppspärade vingar genom inhägnaden. Efter dem kom grannens stora katt, försigtigt smygande sig fram mellan trädstammarne.

Med ett hopp stod hon på marken och, gripande den första sten hon fick tag uti, skyndade hon efter honom. En vild hetsjagt började, som slutade dermed, att spetsmakarens Janne ilade upp i närmaste träd.

Elsas öppna barm häfde sig våldsamt, och stora svettdroppar lackade från pannan, medan hon andtruten undersökte trädet från alla sidor, för att utfinna bästa sättet att fånga sitt byte. Derpå började hon att kasta till måls. Men afståndet var långt, och Janne satt der uppe helt lugn, betraktande henne retsamt med sina gröna, gnistrande ögon. – Måtte den lede ta' dig! – ropade hon utmattad och måttade ett sista kast mot honom. Hon såg, att han vacklade. Det prasslade sakta i löfverket, och i nästa ögonblick låg han för hennes fötter.

Hon böjde sig ner öfver honom. Han gaf intet tecken till lif. Stenen hade råkat midt i hufvudet. Så illa hade hon icke velat, tänkte hon, och smekte och klappade honom, samt sökte få honom att stå. Men han sjönk åter tillsamman mellan hennes händer. Tårarne stodo henne i ögonen. Så illa, hade hon icke velat honom.

Ett prassel i buskarne kom henne att vända sig om. Det var Anders Barberare, som gick öfver täppan. Han hade kanske sett henne gråta, tänkte hon förargad, och torkade bort tårarne med lintygsärmen. Hvarför skulle just han komma så olägligt.

– God afton, jungfru Elsa! – helsade han vänligt och räckte henne handen.

– Frid till baka Anders! – svarade hon likgiltigt. – Så sent I ären ute.

Hon skyndade att taga på sig tröjan och satte sig derefter åter i väfstolen samt började ifrigt syssla med väfven. Han hade emellertid följt efter och satte sig på pallen bredvid, samt började att med ett ledigt väfspröt slå framför sig i gräset.

– Hvad skall Matts Spetsmakare säga, när inte gamle Janne kommer åter? – sade han slutligen, då hon inte syntes hågad att bryta tystnaden.

– Åh, han får säga hvad han vill.

– Men det var inte rätt af Er jungfru att slå honom så hårdt!

– En katt?

– Gamle Janne var ett snällt djur.

– Han bet ihjäl två kycklingar i förgår, och det var icke snällt.

– Matts Spetsmakare kommer nog att hämnas.

– Det må han!

– I ska' ta' Er i akt jungfru, grannarne vilja Er inte väl!

– Vilja de inte? – Men I är mycket mån om mig, kan man höra!

Hon lät spolen hvila och fäste sina bruna ögon med ett sällsamt leende uttryck på honom. Han såg åt annat håll.

– Farväl jungfru! – sade han liknöjdt och reste sig.

– Farväl! – sade hon och såg icke på honom, när hon svarade.

Anders talade härefter en stund med de gamle inne i stugan. När han gick, tyckte han sig se genom inhägnaden, hur Elsa följde honom med ögonen. Grannarne ha rätt, tänkte han. Hon vill endast hafva roligt med karlarne utan att gifva dem något igen, – fast mig skall hon inte fånga.

Några dagar förflöto, innan han ånyo besökte Lars Skeppares stuga. Men han hade lofvat gubben att hjälpa honom med fisket, och detta löfte måste han hålla.

När de gåfvo sig i väg, hjälpte Elsa dem att bära ned näten i båten samt att länsa den från vatten.

– Så tyst I ha'n blifvit, junker – sade hon leende, då de skulle stöta ut båten.

– Tron I att det nappar bättre, jungfru, om man pratar och grufvar sig?

– Det fån I försöka – svarade hon stolt och vinkade med handen till afsked.

Det var sent när de återkommo. De hade haft god fångst, och det dröjde länge, innan de hunnit bära allt samman uppför berget. När Anders skulle gå, sade Lars med en nick åt Elsa:

– Du kan följa honom flicka och ro öfver till Kornhamn, så slipper han väsnas derborta vid bommen. Knektarne äro fulla så här dags, och det kan lätt bli krakel.

Hon steg upp och följde honom tigande. Äfven under öfverfarten hade de intet att säga hvarandra. Vattnet kom i månlysta vågor och squalpade sakta mot båten och det var detta, som tycktes taga deras tankar i anspråk.

När de hunnit öfver till andra stranden, krokade Elsa fast båten vid en påle och tycktes vänta, att hennes följeslagare skulle hoppa i land. Men i det stället gick denne öfver till hennes plats i fören af båten.

– Mins I den der qvällen jungfru, när I slog grannens katt? – frågade han och sökte hennes ögon.

– Hvarför skulle jag inte det?

– I såg då så underligt på mig?

– Gjorde jag? blef junkern stucken kan hända?

Hon sänkte hufvudet och lekte med handen i vattnet.

– Jungfru Elsa! Nu måste jag säga det rent ut. Jag håller Er så kär.

Hon såg häftigt upp och drog sig förskräckt till baka.

– Nej Anders, så I talen! – sade hon.

– ... Och många gånger har jag tänkt, jungfru, att fråga Er, om I ej ville bli mitt äkta vif. När året är ute, kan jag börja som egen mästare. Jag har godt om gynnare. Mäster Schultz är gammal, och om I bara ville, skulle det nog gå bra för mig.

– Nej Anders!

– Då skulle allt gå så lätt. Jag skulle arbeta för fyra. Vi kunde köpa Matts Spetsmakares lilla stuga...

– Nej Anders!

– Säg blott jungfru, att I vill hålla mig kär. Jag kunde hoppa i sjön, om I inte sägen det?

– Kunde du?

Han såg så varmt och innerligt på henne. Men hon stirrade tankfullt framför sig. Hennes händer föllo långsamt åt sidan. Der borta vid Söderport hördes stadsknektarnes sorl och rop, när de aflöste hvarandra för nattvakten. Plötsligt reste hon sig upp.

– Det är sent junker! – sade hon. – De vänta mig åter der uppe!

– Elsa! – ropade han lidelsefullt och ville hålla henne kvar.

– Nej nej, fråga mig icke mer.

– Du vill då inte svara mig. Men grannarna ha nog rätt, som säga, att du är en besynnerlig flicka, Elsa.

– Hvad ha grannarne sagt?

Hon såg förvånad på honom.

– Jo de säga, att du är en flöjel, som blott vill leka och aldrig fästa dig. Men du har handlat orätt med mig. Du har visat mig något, som du aldrig menat. Dina ögon ha inte talat sanning Elsa. Om du visste hur mycket jag håller af dig!

– Så sade äfven Gudmund Åkesson, och han gifte sig strax efteråt med svarta Malin!

– Ja, du har haft många friare Elsa!

Han såg en stund utåt vattnet. Derpå reste han sig upp och hoppade i land.

– God natt Anders Barberare! – sade hon vänligt och stötte ut båten. Men han låtsade inte höra henne. – Akta dig för vackra Greta på “Hvita stjernan” – ropade hon efter honom. – Hon är kär i dig!

Nu vände han sig om och ämnade svara, men hon var redan ett godt stycke ute på fjärden. Han såg en lång stund efter henne. – Hvad jag var dum – sade han halfhögt – som nämnde det. Grannarne ha nog rätt. Hon vill endast fjäsa och flina, men aldrig allvar. Fast inte skall hon se, att jag tar mig något deraf som de andre.

Med denna föresats fortsatte han vägen till sin bostad.

Nästa lördagskväll var han emellertid äfven ute med Lars och fiskade, och äfven då följde Elsa honom ned till båten. När de kommit utför branten, gjorde han sig i ordning att hjälpa henne att skjuta ut båten. Han var lika glad, tänkte han, om hon följde med eller ej. – Då kom det sig, liksom af en händelse, att hon råkade luta sig något nära intill honom, och mera behöfdes icke för att denna tanke skulle visa sig vara osann. I nästa ögonblick hade han slagit sina armar kring hennes hals.

– Hvad jag håller hjertligt af dig Elsa, – hviskade han och smekte henne ömt.

– Är du ond på mig? – frågade hon sakta. Han tyckte sig se, huru hennes ögon skimrade.

– Inte kan man vara ond på den man håller kär! – svarade han.

– Nej be mig ej om någonting, Anders – sade hon förskräckt – jag kan ingenting lofva dig!

– Inte vill jag heller tigga din kärlek!

– Jag tyckte det var så synd om dig, om jag gjort dig illa!

– Tyckte du? – Det låg hån i tonfallet. – Men det var ju mitt fel, jag borde sett mig bättre för.

Hon slet sig häftigt lös från honom. – Jag vånne den lede toge mina ögon, – sade hon och höll händerna för ansigtet.

Han ville kyssa henne, men hon vek häftigt tillbaka.

– Farväl Anders! – ropade hon och skyndade uppför backen. – Du kan låta båten vara på andra stranden tills i morgon. Då skall jag hemta den.

– Är detta ditt sista ord, Elsa!

– Ja!

– Farväl då!

– Farväl!.. – Hon vände sig om ännu en gång. – Vi få se om ett år, om kärlek består – ropade hon skrattande och försvann bakom krönet.

... består! – upprepade ekot ute från fjärden.

Under den närmaste tiden härefter undvek Anders så mycket som möjligt Lars Skeppares stuga. När han någon gång kom dit, talade han med Elsa endast om likgiltiga ämnen. Han ville fortfarande vara hennes vän och råda henne till allt godt, tyckte han, ty hon behöfde råd, så många afundsmän som hon hade. Men aldrig skulle hon få höra ett ord om kärlek mera från hans läppar. Sämre fästman kunde hon få än honom, och hade hon ratat honom en gång, kunde detta vara nog.

Elsa å sin sida tycktes förstå hans tankar. Hon ville icke mera följa honom till båten. Det var bättre, sade hon, om denna var kvar på andra stranden öfver natten, ty lätt nog kunde hon råka illa ut på återfärden, då hon var alldeles ensam. Detta tyckte äfven mor Greta, och derfor vardt det äfven så.

V

Det skymde redan, när det kungliga jagtföljet gjorde sitt intåg ner för Hornsbacken. Det var ståtligt att skåda för det fattiga folket, som trängde sig fram mellan de torftäckta kojorna. Muntra fanfarer klingade. Hästarne frustade. Hvilka bandprydda manar och guldsmidda betsel! Kavaljerer med stora fjäderbuskar i hattarne, skämtande och skrattande med damer i långa, hängande klädningar, öfversållade med guld- och silfverblommor.

Nyfikenheten hade drifvit äfven Elsa dit ned, för att åse ståten. – Hvad jag gerna ville vara i hennes ställe, tänkte hon, och såg upp mot en ung dam, som red förbi på ett hvitt sto. – Hon behöfver ej vänta på bröllopet, om någon vinner hennes tycke.

Hon strök håret ur pannan och vred taftshufvan mera på sned. Hon visste, att det klädde henne bättre. Hon kunde nämligen icke undgå att märka, att kavaljererna sände henne mångt förstulet ögonkast, när de redo förbi. Men hvad betydde väl, att hon icke var lika ful som svarta Malin, när hon ändock hade så ledsamt. – Anders Barberare var visserligen en god gosse och hade aldrig gjort henne emot, men han var lika fattig som hon, och Jonas Klockare hade nog rätt när han sade, att om sorg och nöd väter gift mans bröd, blir det kärlekens död.

Så följde hennes tankar hvarandra, medan hon drömmande såg efter det lysande tåget.

När hon vände sig om för att återtaga sin väg, såg hon vid sin sida en förnäm man med pelsbräm på kappan och fjäder i hatten... Hur han kommit henne så nära, utan att hon märkt honom, kunde hon icke förklara. Det var med en viss skygghet, som hon betraktade honom. Men hvad såg hon? Det var ju han, som räddade henne från de efterhångsne kavaljererne nere på isen. Nära ett år hade sedan dess gått till ände.

– God afton, vackra Elsa – helsade han vänligt. – Du är stadd på hemfärd kan jag se, och denna gång utan friare?

Hans röst klingade så sällsam och underbar. Hon ville tacka honom för hans ädelmod sista gången de råkades, men hans mörka ögon voro fästa på henne med ett så egendomligt uttryck, att orden dogo bort, innan de ännu hunnit uttalas. Hon kände sig nästan ängslig till mods.

– Du ser på min bindel – återtog kavaljeren och höll upp sin arm, som låg i en svart binda. – Det är ett minne af vårt sista sammanträffande. Långe kaptenen vid gardet, som ville åt dig, fick nog också sin jacka uppsprättad, men det fans flere måsar ute på isen än jag anade.

Han gjorde här ett uppehåll och såg henne vänligt i ögonen. Hon såg blyg ut. – Efter jag kom att råka dig nu i afton – återtog han med sällsam darrning på rösten – kan du följa mig dit ned åt staden.

– För hvem tar mig Ers nåd? – sade hon häftigt och rodnade.

– Nå blif icke ond, vackra Elsa – sade han skrattande. – Jag ville icke såra dig med mitt förslag. Jag tyckte blott, att det var en sällsam likhet mellan dina vackra drag och en förnäm dams, hvilken jag gerna ville skulle intressera sig för dig.

– En förnäm dam? Ers nåd skämtar!

– Om jag såg rätt nyss, skulle du ingenting ha emot att rida på vackra hästar, eller hur?

Hon såg undrande på honom. Ville han lyckla med hennes fattigdom? tänkte hon.

– Det man inte kan få, tjenar ej att efterträ, – sade hon och sänkte åter ögonlocken.

– Hvem vet hvad lyckan kan skänka, – sade han med ett hemlighetsfullt leende. – Du är så vacker, min flicka och har så mycket medfödt behag, att om lyckans gudinna vore en karl, skulle du bestämdt vara hans första älskarinna.

– Ack Ers nåd, lyckan bor ej i fattigmans stuga.

– Der kan hon trifvas lika väl som under guldstickad kjortel – sade mannen, alltjemt med samma egendomliga leende.

Några borgare närmade sig nu ner i backen. Han tog upp en stor silfverklocka ur fickan och vände sig mot ljuskenet, som föll från fönstret bakom dem.

– Det mörknar redan – sade han brådslande. – Derfor farväl!

Han drog en ring från sitt finger och tillade, i det han gaf henne den:

– Du tycker om sådant glitter och har åt minstone alltid roligare deraf än jag.

– Nej Ers nåd!.. – Hon visste icke om hon kunde mottaga den eller ej. Men så granna stenar hade hon aldrig sett förr. Hvad de skimrade vackert i ljusskenet! Hon såg tveksam, än på gifvaren, än på gåfvan.

– Din tacksamhet visar, att du har godt hjerta, – sade han och tog henne i hand – och jag vill ytterligare öka gåfvans värde. Om du behöfver en vän, skall du icke glömma denna ring. I Bollhusgränden, på venster hand från brinken, ligger ett smalt hus med gafveln åt gatan. De kalla det för tyske grefvens hus. Gå in der i porten och klappa på andra dörren till höger. Visa ringen för den som öppnar, och om det är möjligt, skall du få den hjälp du söker. Och nu farväl! —

Hon stirrade tankfullt efter honom, tills han försvunnit i mörkret. “Tyske grefven” hade hon hört omtalas såsom en mycket farlig och ondsint menniska, hvilken fått sitt tillnamn af de stora rikedomar, som han skulle roffat till sig under de föregående krigsåren i Tyskland. Men kavaljeren hade sett så vänlig ut... och hvilken vacker ring hon fått! Hon måste gå närmare till fönstret för att se hur den skimrade i ljusskenet. Hon vände honom på alla sidor. Ett fnissande och skrattande bakom henne kom henne att häftigt vända sig om. Det var idel bekanta ansigten hon såg. Der stod svarta Malin, der Fingerlisa, der Annika hos högarens. Och alla skrattade och gjorde miner åt henne.

– Jo det lönar sig att vara vacker, kan man se, – sade Annika, en lång bleklad jänta, och försökte qväfva sitt skratt.

– Vacker flicka, vacker gåfva! – tillade svarta Malin och torkade sig om munnen med en betydelsefull åtbörd.

Elsa kände sig på en gång förlägen och ond. Hvad hade de att göra med de gåfvor hon fick. Men hon var icke van att tåla sådant skämt. Det hade hon visat mer än en gång förut.

– Hvad du är afundsjuk, svarta Malin, – sade hon och höll upp ringen för den som sist talat, en tjock, svartmuskig flicka med grofva drag och skelande ögon. – Det skulle nog vara något för dina krokiga fingrar, kan tänka. Men du kan hafva nog af länge Gudmund du, som jag ratade.

– Tvy trä mig för slikt – svarade den tilltalade föraktligt och spottade tre gånger framför sig – med mig får den elake ingen makt.

– I morgon är ringen blott ett torrt löf, ska' du få se – inföll Annika. – Gjorde du som jag, kastade du honom genast i strömmen.

Fingerlisa hade under tiden betraktat ringen. Hennes vackra anlete färgades af en liflig rodnad. Ifrån att skratta och skämta som de andra blef hon plötsligen tyst och allvarsam, och hennes röst hade en bitter skärpa, när hon inföll:

– Vi gå i vakstugorna hvarje afton och bedja den allsmäktige skona oss från trolldom och satans frestelse, och så löpa våra egna grannar efter honom, som flugor efter smör. Hur många gånger har du rest vackra Elsa? —

Vid denna fråga tårades Elsas ögon. Att tro henne vara så förtappad, att hon reste till Blåkulla, hade ingen förr gjort.

– Hvad tron I väl om mig? – sade hon häftigt. – Tron I kanske, att jag icke kan mina stycken så väl som I?.. Men akta dig Lisa, det är inte första gången jag hör din onda tunga löpa.

– Akta mig och hvarför det? – frågade denna med ett tillgjordt skratt. – Tror du, att jag inte såg dig i går qväll, så vacker du är, när du satt som en kråka på postmästarens tak. Du är en gemen trollpacka du, så mycket du vet.

Äfven hon tycktes hafva tårarne i ögonen.

Dessa ord rågade måttet af Elsas tålmod. Ursinnig öfver den lidna skymfen, och icke heller glömsk för det som hände i vakstugan hos Jonas Klockare, rusade hon mot Fingerlisa och fattade henne i håret, och innan de andra hunnit hejda det, hade hon slagit sin fiende under sig på gatan. Malin och Annika stodo helt försagda vid denna kraftyttring. Aldrig hade de trott Elsa om sådant,

hon som ansett sig alltför fin och förnäm för att besöka deras vanliga dansnöjen och gillen. Men i nästa ögonblick ingrepo äfven de i striden. Dock, Elsa hade äfven hjälp att vänta.

– Blyg's I inte flickor att kasta Er allesamman öfver en enda – hördes nämligen i nästa ögonblick mor Gretas stämma öfver skriket, och skuffande undan den ena hit och den andra dit hjälpte hon Elsa att resa sig. – Är det skick och seder att slåss så här midt på allmän kyrkväg.

– Åh tyst I, mor Greta – ropade Fingerlisa, i det hon flammande af vrede strök sitt hår ur pannan. – Gå hon hem till sitt, gråsugga. Vi behöfva ej hennes förmaningar.

– Du borde skämmas att gifva gammalt folk öknamn, – sade gumman barskt, – men akta dig, du, ty så mycket du vet, vackra Lisa, att skönt kan bli grönt och fett magert.

– Ja akta dig Lisa! – ropade nu de andra flickorna skrattande. – Den ena trollpackan stjelper icke den andra, och flåsar den gamla på dig, får du lungsothen. Nej se bara hur hon fräser!

– Jag skall rifva ögonen ur dig, för det ordet – sade Elsa och ville på nytt rusa emot henne.

– Bry dig icke om hvad de säga, – sade mor Greta, och förde Elsa med sig. – När man är dålig sjelf, vill man ock, att andra skola vara det. Sådana pigor äro intet umgänge för dig.

Men de hade sårat henne, tyckte Elsa, så djupt, att hon aldrig kunde glömma det. Den ena tåren efter den andra rullade utför hennes kinder. Hade ej mor Greta varit, skulle striden därför lätt kunnat upplåga på nytt, oakadt fiendens öfvermakt. Men nu förde mor Greta henne med sig med stadig arm derifrån.

Fienden ansåg sig må hända äfven för svag för att fortsätta striden mot två motståndare, af hvilka mor Greta, så gammal hon var, icke var att leka med. Ljudet af hästtramp från gränden bredvid kom dem äfven att tänka på vakten, som i hvarje ögonblick kunde komma. De drogo sig därför flinande och småskrattande hvar åt sitt håll och läto Elsa och mor Greta ostörda gå derifrån.

När Elsa inkom i stugan, fick hon uppbära många hårda ord af mor Greta. Elsa var icke flicka, sade denna, att löpa ute efter de förnämes glitter. Mor Greta synade härefter ringen mycket noga, medan Elsa utan att svara drog sig trumpen bort i en vrå.

Det var en enkel guldring, med en liten skimrande sten, i hvilken var inristadt ett sirligt vapen. Han var alldeles gjord för Elsas finger, tyckte hon, och det var icke underligt om Fingerlisa var afundsjuk. Hon var det alltid, när Elsa fick något. Men nu skulle hon nog få betala henne därför.

Medan hon småpratade härom, till hälften för sig sjelf, inträdde Fingerlisa. Hon hade tårarne i ögonen och gråten i halsen. Hon bad Elsa så mycket att hon skulle förlåta henne, hvad hon sagt. Det var ej något ondt menadt dermed, bedyrade hon snyftande. Hon hade endast velat varna Elsa. Hon såg emellertid så hemlighetsfull ut, när hon yttrade detta, att mor Greta i stället för att, hvilket hon föresatt sig, dugtigt banna henne, vardt allt försonligare och nyfignare samt slutligen lofvade henne både råmjölk, när kon nästa gång skulle kalffa, och annat godt, om hon talade om hvad hon visste. Men Fingerlisa var svår att öfvertala. Om det vore sant, sade hon, att man sett Elsas skepelse fara omkring i luften qvällstid, kunde olyckan snart vara framme. Och utom vaka och bön kände hon då ingen bot för trolldomen.

Men de utlofvade gåfvorna växte med den stegrade inbillningen, och slutligen kunde Fingerlisa icke längre motstå mor Gretas enträgenhet. – Så syndigt det än vore, som hon sade, kunde hon icke neka till att omtala för henne hvad hon viste. – Och nu berättade hon, hviskande, att den förnäme kavaljeren icke varit någon annan än den lede sjelf, som velat fresta Elsa att blifva hans brud, och ringen var fästegåfvan som han gifvit henne. Så länge de icke hade några trollbarn med hvarandra, var det emellertid ingen fara å färde, och han hade ingen makt öfver henne. Men för att vara riktigt säker, borde hon dock lägga ringen i askmörjan. Vore han i behåll, när solen gick upp nästa dag, hade den lede gifvit Elsa en verklig ring, och då kunde hon nyttja honom hur hon ville, ty då hade vår Herre största makten i hennes hjerta. Men låg der i stället ett stycke näfver eller en rostig jernbit, när nästa sol lyste på spisen, då var trolldomen uppenbar, och hon borde genast låta skrifta sig.

Mor Greta tackade henne för detta råd. Lisa var dock en god och hjälpsam flicka, sade hon, som i grund och botten ville grannarne väl, fast hon i bland hade ondt af sin tunga. Derför skulle hon

ha tack. Men det var möjligt, att den lede kunde återkomma i en annan skepnad, och därför måste äfven bot upptäckas. —

Fingerlisa ville nu gå. Hon hade sagt så mycket hon visste. Blott man icke “fördes”, försäkrade hon, vore Guds makt större än den ondes. Men hade man gått öfver tredje tröskeln i Blåkulla och sett de store ormarne, då kunde ingen mensklig makt vidare hjälpa.

Fingerlisa hjälpte nu mor Greta att lägga ringen i askan samt tog derefter en yxa från väggen, som hon satte i sophögen utanför dörren.

– Ingen mensklig makt, säger du – frågade mor Greta tankfull, när hon återkom – och ingen af våra prester heller?

– Endast den gudfruktige kaplanen i Lund, säger man, lär få bugt med honom, – svarade Fingerlisa och ville taga afsked. – Men det är långt dit. Han bor, sade klockarn, i en kyrka, som är djupt under jorden, och derifrån kan man gå ned i Blåkulla alla dagar.

– Han kan då säkert hjälpa mot trolldomen? – frågade mor Greta ifrigt.

– Så säger åt minstone Jonas Klockare. Det var så, att en ung bondflicka blifvit förd till Blåkulla, berättade han i går, och hennes fästman, som höll henne mycket kär, hade, när den lede anfäktade henne alltför hårdt, gått till den gudfruktige kaplanen, samt bedt honom för gods och guld hjälpa honom att få till baka hvad han hade kärast på jorden. Detta lofvade honom äfven prestmannen, men blott på ett vilkor förstås, och det var att han tog på sin ed, att jäntan icke sjelfmant bjudit sig åt den lede, utan att det varit denne som frestat och förledt henne. Han vore annars maktlös, sade han, och den som oträngd toge hans kraft i anspråk, skulle bli evigt fördömd. Men fästmannen var blind, stackars gosse, och han trodde bara godt förstås om sin fästeqvinna. Allt hvad hon sagt, tänkte han, var endast bibelord. Derfor svor han och bedyrade med de svåraste eder, att det var den lede sjelf som var enda skulden till hennes synd. Presten gjorde då som han bad honom om och svor fram den lede. Med ett hiskligt tjut och vrålände kom denne i dagen, men då begaf sig inte bättre, än att det var jäntan sjelf, som af fåfänga griller och högfärd sökt hans bistånd och icke alls den lede, som frestat henne dertill, och slutet vardt därför så ömkligt någon kan tänka sig det, ty när jäntan vardt helbregda från synden och hin ondes anfäktelser, då vardt den stackars gossen i stället en krympling för lifstiden.

Fingerlisa tog nu afsked. Hon hade berättat allt hvad hon visste om den gudfruktige prestmannen, sade hon och kunde icke dröja längre borta från sin gamle far, då det redan var nermörkt. Men om de behöfde hjälp någon annan gång, skulle hon icke lemna dem utan. Tack vare Jonas Klockare kände hon både ett och annat, som icke borde vara utan allt gagn i de svåra tiderna.

Elsa hade under hela tiden Fingerlisa talat med moder sutit tyst i sin vrå, och hon tog ej emot hennes hand, när hon sade farväl. Dylika berättelser och kanske ännu sällsammare hade hon hört mången gång i vakstugan, men aldrig hade hon dock hört något så galet, tyckte hon, att någon straffats, om han velat rädda sin nästa från trolldom, när han sjelf ingenting gjort.

– Det var Fingerlisas vanliga lögner – sade hon när denna gått – och det ska' I icke tro på, mor.

Denna fann dock Fingerlisas tal både naturligt och riktigt. – När man vill bedraga vår Herre, ser du mitt barn – sade hon andäktigt – får man nog lida sitt straff. Nu hade den elake verkligen vunnit af vår Herre en själ, och denna måste förgås, om ej någon annan lemnades i stället.

Elsa gick denna qväll tidigare än vanligt in i sin kammare och när Lars inträdde med dagens fångst på ryggen, sof hon redan. Han hade emellertid hört omtalas af några grannar uppträdet ute i gränden, och ville gerna säga Elsa ett och annat ord.

Han brummade och svor fasligt. Men när han var i detta lynne, lät mor Greta alltid honom hållas. Hon styrde nämligen i det stora både säkert och förståndigt; och då han icke handlade, utan endast ordade tyckte hon det kunde göra det samma, om han väsnades eller ej.

VI

Följande morgon, då Elsa inträdde i stugan, satt hennes far i lifligt samspråk med en storväxt, groflemmad karl med rödfnasigt, uppsväldt ansigte och knävelbårar. I skymningen kunde denne varit skräckinjagande nog, men vid dagsljus föreföll han, med all sin krigiska hållning, alltför beskedlig och narraktig, för att vara farlig, och om icke lukten efter det sista ruset afhållit derifrån, skulle helt säkert hvilket barn som helst känt sig frestad att leka med hans röda hakskägg.

Hans drägt inbjöd äfven på sätt och vis dertill. Den utgjordes af en kort rock af rödt kläde med guldränder i sömmarne, gula sämskskinnsbyxor och röda strumpor. Oaktadt dessa bjerta färger var den likväl på långt när ej så lysande, som man skulle tro, ty de många fläckarne framtill läto den röda färgen skifta väl mycket i brunt, och guldränderna voro på de fleste ställen bortnötta eller urblekta.

Men mäster Hvittlock var stadens förste skarprättare och som sådan alltid en man, värd att betrakta. Han var nu ute för att skaffa sig en ny medhjelpare, ty dagen derpå skulle åter en trollpacka brännas, och en af hans drängar hade qvällen förut druckit för mycket öl samt till följd deraf ramlat ut för krogtrappan och brutit halsen af sig.

Lars Skeppare var emellertid föga nöjd med besöket. Så granne han var, plögade han icke gerna umgänge med mästermannen.

Medan de talade, började Elsa göra upp eld i spiseln. Hennes hjerta klappade af lätt förklarlig oro. Skulle ringen ligga qvar? Eller hade hennes mor redan tagit bort honom? Stället var orördt, såg hon, der hon sett dem lägga honom qvällen förut. Hon strök en gång, två gånger, för hvarje gång allt djupare, tills hon slutligen nådde sjelfva hällen. Men ingen ring syntes till. Allt hon fann var några rostiga spikhufvuden.

– I kommen då icke med i morgon, fader Lars? – sade mäster Hvittlock och fattade sin, med en röd fjäder prydda hatt.

– Inte för allt guld som glimmar... Fråga Jonas Wärme eller någon annan, som bättre behöfver dalern.

– Han är för vek i kroppen. Det är icke alla, som kunna se justitiesvärdet blott och bart utan att krokna, ska' jag säga. Och – om I tror att det ingen heder är dermed – ska' jag säga, att det står i den heliga skrift, att öfverheten fick svärdet. – Höga magistraten sade ock i går, att det var ett hederligt och aktningvärdt yrke.

– Huru som helst, lär I ej få mig på slik förrättning – sade Lars Skeppare bestämdt. – Om de stackars qvinnorna kunde hålla sin mun bättre och inte löpte i husen med sqvaller om sin nästa, ginge det dem bättre.

– Är I då förryckt i hela kroppen? Tron I att höga hofrätten och alla riksråden, ja sjelfva kungen skulle låta bränna dem, den ena efter den andra, om de voro oskyldiga. Säg icke om det ordet, så att någon hör det, ty det kunde bekomma Er illa.

– Åh, Gud ske lof, alla mina grannar veta nog, att jag är fri från slikt djefvulstyg.

– Om I ären det – här sänkte han rösten – heter det likväl icke alldeles så om andra här i huset.

Elsa trodde sig se på deras miner, att de talade om henne, och utan att veta hvarför, rodnade hon upp till hårfästet samt skyndade ut.

– Tala nu ur skägget – sade Lars häftigt, då hon var borta – eller vid alla djeflar och trollpack ska' jag icke få fram det.

– Nå, nå, inte så häftigt! – sade mäster Hvittlock saktmodigt. – I går var det icke en, utan fulla tjoget, som sågo Er vackra dotter flyga af med de andra till Blåkulla. Ville ej säga något ondt dermed – tillade han, då Lars' blickar mörknade allt mer – det kunde ju endast varit hennes hamn man såg.

– Så? Man såg hennes hamn? – utropade Lars vredgad. – Det säger jag dig, mäster, så granne du är, kom ej till baka med slikt prat, ty det är intet kram för min marknad.

Mäster Hvittlock tycktes icke heller vara hågad därför. Han hade endast menat väl, tyckte han. Det kunde ju vara nyttigt att höra hvad grannarne pratade om, så att man kunde hålla sig på sin vakt. Men högfärd går för fall, och mången hade förr en gång fått ångra att de icke lydt hans råd.

Han tog nu afsked, lemnande gubben att i ro fundera öfver hvad han sagt.

– Hvad går åt er, far, i dag? – frågade Elsa, då hon en stund derefter inträdde och såg, hur han följde henne med forskande blickar.

– Du borde gå mera i dina sysslor, barn, och springa mindre kring torg och gränder – sade han vresigt. – Du hade då inte ondt af djefvulens anfäktelse.

– Käre far, hvad menen I väl?

Hon rodnade och såg ut, som hon fullkomligt väl hade förstått, hvartåt han syftade.

– Åh, inte värdt att du ställer dig så oskyldig. Nog vet jag, att du i går hade kommers med någon af de förnämde kavaljererna der nere i staden.

– Käre far, inte kunde jag veta, att det var så farligt att svara en menniska, som talade så vänligt som han gjorde.

– Man får icke tro alla, som hafva söt mun och äro vänliga i ansigtet. Men gör du om det en gång till, ska' jag... Han höjde armen.

– Det må far! – svarade Elsa trotsigt. – Aldrig tvingen I mig till något.

– Herre Gud, hvad tänker du på, Lars? – utropade mor Greta, som i det samma inkom. – Och tänk bättre på hvad du säger, Elsa, att du icke retar far!

– Hvar har du trollringen? – frågade gubben häftigt. – Gif mig den!

– Den tog mor – sade Elsa med en knyck på hufvudet.

Mor Greta skyndade bort till spiseln. Hon hade icke velat se efter ringen, medan mäster Hvittlock var derinne, och förrän han kom hade icke solen börjat skina dit in.

– Herre min skapare! – ropade hon och slog samman händerna. – Jäntan hade rätt. Se bara far, endast en bit näfver ligger der.

Elsa sade ej ett ord. Hon hade sin egen tro derom, tyckte hon. De ville endast skrämma henne.

– Så mycket du vet, Elsa – sade Lars, sedan de undrat åter och fram öfver ringens försvinnande, och alla tre bedyrat vid allt hvad heligt var, att ingen tagit den – så mycket du vet, inte kommer du i brudstol förr än förståndet fått växa ut på dig.

– Far gör som han vill – sade Elsa kallt. Men derpå, liksom hon skulle ångrat sig, tog hon mor Greta om halsen och kysste henne häftigt samt skyndade in på sin kammare.

– Gud ska' veta, att hon blifvit både hård och egenvillig på sista tiden, – sade mor Greta förvånad och såg efter henne, – men tvång biter mindre på henne än flinta på stål. Måtte blott vår Herre skydda henne.

– Så långt det räcker – sade Lars tviflande. – Men nog ska' ondt gry ut med ondt, – återtog han strax derpå. – Fast mins du mor, när du ville tvinga henne att gå i de nya kängorna och hon i stället sprang barfota i snön hela Guds långa dagen?

– Mins nog det, och hade inte du den gången lagt dig ut för henne, far, hade nog stora bönboken till sluts kommit fram. —

Den tid som följde efter dessa händelser var icke lycklig för Elsa. Mor Greta hade aldrig varit så sträng och noggrann, som hon nu blef. Ofta var hon till och med obillig i sina fordringar. Men ondt gry, sade hon, skulle ut med ondt.

Både Lars och Anders Barberare, hvilken nu mera sällan besökte dem, försökte väl understundom stämma mor Greta till mildare känslor. Men deras försök strandade för det mesta mot Elsas egen styfsinhet. Anders tycktes hon icke ens tåla, och den enda som hon numera kunde sägas sällskapa med var Fingerlisa, hvilken, allt sedan den qvällen, då hon bad Elsa och mor Greta om förlåtelse, fått ett märkbart insteg i den förras tankar. Både mor Greta och Anders märkte hur detta växte för hvarje dag. De räddes därför, men kanske handlade de icke klokt, när de öppet sökte motverka denna vänskap.

En qväll möttes Anders och Elsa i stugudörren. Hennes ögon voro tårade, och han frågade deltagande, hvad som kom åt henne.

– Åh det är inte alltid så lätt, Anders, att vara glad här i lifvet, – sade hon suckande.

– Har mor varit sträng nu igen?

– Inte mer än vanligt. Det är inte så lätt att vara till lags för stränge herrar.

Lars Skeppare hade lyssnat till hennes svar och reste sig nu häftigt från pallen, der han satt.

– Jag vånne den elake toge dig, trollunge – sade han uppbrusande. – Du drar synd och skam öfver hus och hem, och när jag tager mig an din sak, klagar du lika fullt, därför att jag, för böfveln, vill ha skick och reda här. Men så mycket du vet, får jag höra ett gny mer om något trolleri eller om förnäme kavaljerer, ska' jag ta' presten med mig och sätta eld på stugan öfver dig och sedan gå sjelf så långt vägen räcker.

– Jag tycker, att far kan tala mera ömt till mig – sade Elsa lugnt och såg honom i ögonen. – Jag har ju intet ondt gjort.

– Har du inte bragt den onde in i vårt hem till grannars och någrannars spott och smälek, kan tänka? Men akta dig!

– Tror nog att far vill plåga mig. Far tyckte jag var för glad nyss...

Lars Skeppare hade närmat sig henne medan hon talade. Svaret jagade vreden upp i hans ansigte, och han knöt handen åt henne.

– Derför ska' du få svida, djefvulsbarn – utropade han – så sant jag heter Lars Mickelsson!

– Nu ären I för sträng, fader Lars – sade Anders medlande: – Ingen har ju talat något ondt om Elsa på sista tiden.

– Om ingen vill kännas vid mig här – sade Elsa vårdslöst – torde nog finnas oskylde, som kunde komma mig till hjälp.

Lars Skeppare stirrade förvånad på henne. Så skarpa ord hade han aldrig förr fått till svar. Men hon var nu mer för stor jänta att få bugt med. Han såg ondt på henne.

– Det ordet ska' du få ångra, flicka! – sade han kärft och gick ut, hvisslande på en gammal sjömansvisa.

Från den stunden var Elsa mindre till lag äfven för honom, och sällan gick någon dag, då hon icke fick gråta bittra tårar. Än hade han hört af grannarne, att hon gått i sällskap med någon förnäm kavaljer öfver slussbron, än att hon kommit för sent hem från vakstugan.

Äfven Anders började till slut fatta misstankar om Elsas dygd. Han trodde väl ännu icke, att hon menade något illa, men hon hade vid flere tillfällen talat osanning för honom, och lögn ur en ung flickas mun, tänkte han, bådade intet godt. Dess utom sällskapade hon allt ifrigare med Fingerlisa. Han visste icke hur det kom sig, men han betraktade nämligen Elsa, oakadt hennes nekande, fortfarande som sin blifvande fästevinna, och han ville därför ej, för sitt anseende inom skrået, att Elsa skulle hafva täta samqväm med en så illa känd flicka som Fingerlisa.

Men Elsa vardt mera motsträfvig, ju mer han och mor Greta pockade på upphörandet af denna bekantskap. Hvarför skulle hon försaka alla sina vänner för hans skull, sade hon. Hon hade ju icke lofvat honom något. Fingerlisa kunde vara lika hederlig som han, tyckte hon, fast hon var fattig, och var bestämdt mycket snällare. Hvad de sagt om henne hade endast varit förtal. Hon motsade henne aldrig, var ständigt glad och vänlig, samt hade gifvit henne månget godt råd, när de andra endast gifvit henne snäsord. —

Det var sent en afton. Anders hade återigen, men förgäfves, bedt henne sluta med sitt umgänge med Fingerlisa.

– Det går aldrig väl om I kifvens så – hade mor Greta slutligen sagt. – Tro mig, den ena måste böja sig för den andra, så är lifvet.

Men Elsa hade då blifvit ond. Hon ville aldrig blifva Anders Barberares hustru, hade hon svarat, om de än skulle tvinga henne dertill, och när Anders gick, hade hon ropat efter honom i dörren, att han icke behöfde komma till baka, om han inte ville det.

Hon var mer än vanligt upprörd. Alla, tyckte hon, ville hennes ofärd. När hon en stund senare vardt ensam i sin kammare, rörde sig hennes oroliga tankar både när och fjerran, och sällsamma bilder från forna tider trängde sig fram i inbillningen.

Hon mindes så tydligt en varm vårdag, då hon följde sin moster till Jakobsdal, för att åse lustbarheterna vid hofvet. Hennes far var på den tiden till sjös, och mor Greta kunde ej lemna sitt stånd vid slussgravnen. Men hennes lilla fostersyster var deremot med. Hvad hon mindes denna väl, der hon sprang med sin mörkblå kjortel och sitt hvita linnelif öfver det ångande gräset.

Löfven hade nyss spruckit ut, hæggen blommade, och på det friska gräset vid sjöstranden var ett lysande hoffölje samladt. Der såg hon damer i hängande lockar och spetskragar, kavaljerer i stora, yfviga allongeperuker och skor med röda rosetter.

En öppning var gjord i gärdesgården vid skogsbrynet. Jägare i gula kyllerrockar och med stora fjädrar i hattarne drefvo hjortarne utåt fältet, der kavaljererna stodo väntande med lyfta bössor. Hvarje hjort bar nämligen sin dams färger, och kavaljererna skulle täfla om dem genom att döda deras bärare.

Efter hjortarne insläpptes ett koppel räfvar inom stängslet. Hennes hjerta hade klappat af oro. Ack, de sågo så skygge och ängslige ut: Men lakejer med rykande luntor framsprungo nu plötsligt ur skogsbrynet. Eld och rök sprutade fram ur de svärmare, man fastbundit vid de stackars räfvarnes svansar. Ett koppel hundar lössläpptes. Öfver högt och lågt, öfver diken och gärdesgårdar gick det rasande tåget. När hundarne sökte fasttaga sitt flyende rof, small ett skott ur någon svärmare, som kom förföljaren att tjutande tumla till baka, allt till de förnämna damernas stora fröjd.

Elsa mindes vidare hur hennes lilla fostersyster klappat i sina små händer och sett så innerligt glad ut. Men plötsligt kom der fram en dylik rasande flock och slog omkull dem båda i gräset. Mera häpen än rädd, började hennes fostersyster att gråta, då en förnäm dam, som sett det, gick fram till hennes fostersyster och klappade henne vänligt på kinden. – Hvilket vackert barn – sade hon åt sin kavaljer och smålog så godt samt framtog derefter en vacker gulddosa, ur hvilken hon gaf dem små sockergryn att äta.

Elsa vände sig mot väggen. Hon var trött på dessa minnen, som förföljde henne. Men hennes mosters bild stod allt lifligare för hennes inre. Hvad hon gerna önskade att denna hade lefvat. Men så väl hon som fostersystemen voro döda. Hon kände hur tårarne vätte örngottet.

Ett sakta prassel utanför fönstret kom henne att häftigt spritta upp. Någonting liknande ett ansigte aftecknade sig mot den dunkla rutan. Förskräckt rusade hon upp ur bädden. Men der utanför var allt tyst och stilla. Månen sände ett matt skimmer öfver den lilla täppen, som var täckt med nyfallen snö. De nakna träden, med sina skuggor, stodo orörliga i tystnaden. Dock längst bort i den mörka vrån tyckte hon sig skönja en mensklig skepnad. Såg hon rätt eller liknade den icke till växt och hållning samme förnämde kavaljer, som gifvit henne ringen. Hon tyckte att han nickade åt henne. Men när hon lutade sig fram och öppnade fönstret var han borta. Det var kanske blott en syn, tänkte hon.

VII

Julen närmade sig. I staden skulle firas ett af dessa ståtliga adelsbröllop, som drogo skådelystna menniskor in till staden långt utifrån malmarne.

Anders Barberare hade lofvat Elsa att följa henne dit ned, sedan mor Greta förklarar hans sällskap såsom vilkor för ett "utelöpande" så sent på qvällen. Elsa var dock icke nöjd med detta förmynderskap. Hennes oroliga min och häftiga gång, när de vandrade utför Hornsbacken, ådrogo sig också mer än en mötandes uppmärksamhet.

– Akta dig Elsa – sade slutligen Anders. – Om du springer så, kan folket tro, att du vill löpa ifrån mig.

– Följ med då, mäster prest! – svarade hon, utan att vända sig om.

– Nej, gå du så fort du orkar! – Han saktade stegen. – Du lär nog inte komma till bröllopsgården förr än jag.

En stund derefter hade äfven hon saktat stegen, och de gingo bredvid hvarandra.

– Det var snällt af dig, Elsa – sade Anders, när de hunnit ett stycke – att icke längre vara så envis. – Han ville lägga sin arm om hennes lif.

– Hvad tänker du på?.. Här... midt på allmän kyrkoväg!.. Nej, släpp mig, Anders!

Hon såg nästan ond ut, när hon stötte honom till baka. Han såg på henne förebrående.

– Du blir elak, Elsa, om du icke kufvar ditt sinne – sade han godsint. – Jag vore färdig att dö för dig, och därför bör du icke leka med mitt hjerta.

Men hon hade aldrig lofvat honom någonting, sade hon, och det var långt tills året vore ute, då hon skulle svara bestämdt. Till dess borde han låta henne vara i fred och icke jemt plåga henne med sin enträgenhet. Och derpå skrattade hon på ett sätt, som gjorde hans tankar bittra.

– Om jag ej kan gifva dig diamantringar och gyllenduk – sade han – kan jag likväl hederligt försörja dig.

– Hvem har bedt dig, Anders, om några diamantringar? Vill du icke hafva mig sådan jag är, må du välja en annan – vill du icke följa mig, går jag ensam.

– Hvad du är dig olik i dag, Elsa – sade Anders, och sökte med mildt våld hålla henne kvar. – Så var du icke i ögonen, när du första gången såg mig.

Hon rodnade lätt, men svarade ingenting. Vid hörnet af Hornsgatan stod en liten gosse och lekte med några isstycken.

Elsa råkade ofrivilligt stöta till honom, så att hans granna byggnad rasade omkull.

– Trå dig, du styggetacka – skrek pojken förbittrad efter henne.

Förvånad vände hon sig om vid detta tilltal.

– Nej se på skepparns Elsa! – skrek pojken, öfverlycklig af denna upptäckt, och sprang ett stycke ned åt gatan. – Se bara hur hon flyger åstad med den granne herrn. Faren I till den elakes gästabud, godt folk?

Elsa vardt röd i ansigtet. Ett isstycke, stort som ett äpple, rullade framför hennes fötter. Hon böjde sig ned efter det och vände sig hastigt om mot sin förföljare.

– Här skall du få smaka på gästabud – ropade hon, och slungade isstycket efter honom. Grossen förde handen till hufvudet, i det han gaf till ett skrik af smärta. Isstycket hade träffat med olycksbådande säkerhet, och blodet sipprade ymnigt fram ur ett djupt sår midt i pannan, medan han jemrade sig och skrek af alla krafter.

Anders ville skynda fram till honom, men Elsa höll honom till baka.

– Vill du föra mig i förderfvet – sade hon upprörd – hör du icke, att man ropar på vakten?

Han följde henne motvilligt.

– Du hade nog tyckt om, Anders – sade hon, då de hunnit öfver slussen – om de fått fatt i mig der uppe och fört mig till tukthuset.

– När såg du, att jag ville dig så ondt? – frågade han, ej utan bitterhet. – Men inte skall man bry sig om, hvad barn och dårar ropa.

– De skola få kalla en för hvad som helst, menar du? Men du är bara morsk, när du sitter der hemma i spiselvrån hos far och mor, och fast du bär långvärja vid sidan och skägg på hakan, låter du dem säga på gator och gränder hvad dem lyster om mig, fast du friar och fjäsar i orden, kan tänka.

– Lugna dig, Elsa, aldrig kunde jag tro, att du skulle bry dig om hvad den lille pojken ropade.

– Han kallade mig trollpacka, hörde du; men också du, Anders tror mig nog inte om godt. Du är nog redan led vid mig! – Hon torkade bort de frambrytande tårarne med tröjärmen. Plötsligt stannade hon och vände sig om.

– Farväl Anders! – sade hon.

Han ville hålla henne till baka.

– Nej, låt mig gå – sade hon häftigt – din väg är icke min!

Han talade så mildt och kärleksfullt, som en tjugu års yngling talar till den han älskar. Men hon hatade honom, sade hon. Hon hade aldrig älskat honom och skulle aldrig heller göra det.

– Nej, förr må man bränna mig som en hexa och trollpacka – ropade hon och slet sig lös från honom – än jag följer dig när du brukar våld!

Han följde henne heller icke, när hon rusade uppåt gränden. Han ville visst icke tigga om hennes kärlek, tyckte han. Han skulle nog finna någon annan, som satte mera värde på honom.

Men hur det var, kom äfven han att efter en stund vika af inåt samma gränd, der hon försvunnit. Och småningom vordo hans steg längre och hastigare. Han ville endast följa henne på afstånd, tyckte han, och der borta i folkträngseln skulle hon nog icke få så långt försprång, att han icke kunde se, hvad hon hade för sig.

VIII

I den smala Bollhusgränden var mycket folk samladt. Bröllop skulle hållas i ett af de nybygda adelshusen, och det var sagdt att både vin skulle löpa och glafven kastas. Ännu voro fönsterraderna mörka och maréchallerna och beckkransarne väntade på sina svarta pålar, hvilka här och der uppstucko ur snön, att den gamle portknekten skulle tända dem. Under tiden gjorde folkhopen sina iakttagelser öfver grändens invånare.

– Ser du, vän Fibiger – sade en spenslig borgare i lamskinnsperuk till sin tjocke granne – tyske grefven vill slå på stort och göra fest med ett vaxljus.

– Har du sett en palt lysa i hornlykta? – sade den tilltalade tvärt.

– Nej du, Jonas, rik man är snål man.

– Han eger några tunnor guld, vill jag lofva.

– Jo det kan du ta' på! Om han ock skulle dämna upp strömmen med bara karoliner, finge han nog öfver.

– Åh kors! ja alla källare i hela huset ska' vara proppfulla af bara rödaste guld, säger man.

Den siste talaren kastade en beundrande blick mot den mörka fönsterraden. Ljuset, hvarom han talat, hade stannat vid ett af fönstren.

– Ser du, der står halte hofmästaren med ljusstaken – återtog han. – Han har nog sett det, om han inte fått smaka't.

Mannen i fråga kunde vara omkring sextio år. Hans ansigte var pussigt och rödfnasigt, med utstående kindknotor och tjocka läppar och omgifvet af gråstripigt hår. Ett hugg, som gått snedt öfver pannan, hade lemnat ett bredt ärr efter sig och tryckt ut venstra ögat, hvarigenom ansigtsuttrycket blifvit skelande och osäkert. Hans korta puffjacka af mörkviolett sammet var urblekt och saknade icke heller ljusare stoppningar här och der. Den hvita spetskragen kring halsen var skrynkelig och något för träng. Tofssnörena hade synbarligen icke räckt till, utan hängde vårdslöst på sidorna.

Han släckte ljuset, för att bättre kunna urskilja folkhopen nedanför, och lutade sig mot fönsterkarmen. Men ett sakta prasslande in i rummet kom honom att häftigt vända sig om. Det långa rummet upplystes af det flammande skenet från maréchallerna, som nu började tändas. Hans blick föll på den höga sängen med hennes tunga, guldfransade sparlakan och derefter på sandstensspiseln, hvars förgyllda listverk och blankskurade eldskärm skimrade i eldskenet.

– Det var nog rättorna igen – mumlade han efter att hafva lyssnat en stund. – Fast, Gud bättre, hvarje gång jag är ensam här känns det något kallt efter ryggen. – Men dö är dö, och alla skola dö – och för resten var det hans nåd, som tog den saken på sig. – Derfor kunna de inte göra mig något, om de än då och då låta höra af sig.

En smal ljusstrimma gled långsamt fram öfver gyllenläderstapeterna. Låset vreds om, och ett högväxt fruntimmer trädde öfver tröskeln. Hon höll i handen en dubbelarmad ljusstake af silfver med tvänne halfbrunna, drypande vaxljus, hvilkas röda lågor flämtade i luftdraget.

När hon långsamt skred fram öfver golfvet, syntes hennes smärta skepelse nästan vanskäpligt lång i den svarta, tätt åtsittande sammetsdräkten.

– Du skall se väl efter porten i afton, Bertil – sade hon och satte ljusstaken på den svarta dragkistan vid fönstret – ingen får komma in, som du inte noga betraktat genom gallret.

Hennes röst lät sträf och befallande. Han bugade sig utan att svara och linkade ut genom dörren. En knäppning i låset, och damen var allena.

Hennes ålder kunde vara omkring fyratio år. Pannan var hög, ögonen stora och glänsande. Men leendet, som i ungdomen lekt kring munnen, hade lemnat rum för detta på en gång kärftva och tålmodiga drag, som den tidens porträttmålare med sådan förkärlek vetat förläna sina äldre kvinnoansigten.

En stor foliant i blå sammetspermar och guldknäppen låg uppslagen på fönsterbrädet. Hon satte sig i stolen och började tankfullt vända bladen. Plötsligt reste hon sig. En matt rodnad lade sig i kindgroparne.

– Hur länge skall jag då vara dömd till denna plåga – utbrast hon lidelsefullt – hur länge, o Herre! skall min själ ängslas af dessa gnagande qual. – Och man talar om en rättvis Gud, som styr denna världen? – återtog hon efter en stunds grubblande.

– Nej en ond, svart ande är det – ja, store Merlin, håller du, hvad du i denna bok lofvar, kan du återge mig hvad jag saknar och förgäfves under aderton långa år sökt, då må du gerna plåga min själ i fördömseln.

– Fördömseln? – upprepade hon sakta, liksom detta ord gifvit ny riktning åt hennes tankar.

Hon satte sig åter och lutade hufvudet till baka. Det var längesedan flydda dagar, som åter stodo framför hennes inre. Hon mindes så väl, då hon var ung, var en firad skönhet vid hofvet med friare i dussintal. Och hon hade icke räknat så noga med deras hjertequal. En barndomsvän, den ståtliga greve Bjelke hade dock till slut rört hennes hjerta. Visserligen hade äfven han fått dela samma lott, som alla sina föregångare. Hon var för flygtig, för att på allvar kunna fästa sig vid någon, men den ömhet, hvarmed hon sökte trösta honom, sade hennes ovänner, hade åt minstone liknat kärlek. – Och den gången hade de varit milde.

En dag var bankett på hofvet. Hon var uppjuden till kontradans. Men en viss olust hade fått makt med henne. Släppande sin kavaljers arm, skyndade hon brådskande ut ur danssalen och ut i slottshvalfvet. Men hvart skulle hon taga vägen? I slottet kunde hon icke stanna. Hennes tankar föllo på kaplanen i Klara, magister Olaus Bergius. Han hade i många år varit husprest i hennes släkt och var känd för en gudfruktig och rättrådig man. Hon beslöt att bedja om hans hjälp och råd.

Qvällen var mörk. Endast några enstaka facklor blänkte genom dimman och gånge återsken från de våta stenarna. Hon skyndade öfver Norrbro. Det lyste i de låga vakthusen på andra sidan. Stadvakten vid slagbommen skulle må hända taga henne i förvar. Hon kände sitt hjerta slå, som hade det velat tränga sig ut genom bröstet. Strömmen brusade doft under hennes fötter. En tung fora hade gått ner på morgonen och ryckt broräcket med sig. – Endast några steg och allt vore slut. – Men då tyckte hon sig höra tonerna af den sista kontradansen. Det var ju endast några ögonblick sedan hon sett beundrande leenden omkring sig och hört ljufva kärleksord hviskade i sitt öra. Och hon påskyndade sina steg. Hon var ännu ung då. Hon hoppades ännu något af världen.

I riksrådet Lilljes hus lyste det i öfra våningen. Der hade hon och Bjelke lekt som barn. Hon hade varit drottningen, han kungen, omvexlande. Gamla riksrådets fjäderbuske och en skrynklig spetskrage hade varit deras emblem. – Men nu närmar sig en skrålände flock, med rykande facklor och svärd, som blänka. Hon skyndar sig ännu mera, och uppgifven af trötthet och smärta, sjunker hon ned på trappan till presthuset.

Porten, som slogs igen af en häftig väderil, väckte henne. Hon trefvade upp för den smala trappan, som förde till den gudfruktige mannens studerkammare. Det var ett långt mörkt rum. Midt emot dörren stod ett svartmåladt bord, på hvilket lågo hopade böcker och pergamentsrullar. Vid dess ena ände satt mannen hon sökte. Hans torra, skrynkliga ansigte liknade, ehuru ungt, tyckte hon, de af fukt angripna pappersark, i hvilka han bläddrade. Några bruna hårtestar framtittade under den söndriga och luggslitna kalotten, och under den spetsiga hakan lågo tvänne stora, temligen smutsiga prestkragar. Hon tyckte sig ännu vilja se det inställsamt smilande leende, hvarmed han betraktade henne, då han frågade, hvarmed en så ringa Herrans tjenare kunde hjälpa en så förnäm dam. Hon var förlägen. Det hon ville säga var så enkelt och ändock så tillintetgörande.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.